

FITXA TÈCNICA DE L'ASSIGNATURA

Dades de l'assignatura	
Nom	La Filosofia en l'Edat Moderna: Idealisme i Dialèctica
Codi	000007125 (U. Comillas) 143918 (U. Deusto) FPE101062 (U. Ramon Llull)
Titulació	Filosofia, Política i Economia
Curs	2n
Quadrimestre	Segon semestre (Semestre 4)
Crèdits ECTS	6
Caràcter	Obligatori
Universitat	Universidad Pontificia Comillas , Universidad de Deusto, Universitat Ramon Llull
Professores/es	Fernando Bayón Martín (U. Comillas i U. Deusto) i Jordi Hernando Juncosas (U. Ramon Llull)
Descriptor	<p>L'Idealisme i la Dialèctica són alguna cosa més que dos simples moments de la història de la filosofia en la Modernitat. Després de l'aportació crítica de Kant, la producció filosòfica coneix a Europa un conjunt de ramificacions que es van estenent per l'Europa dels segles XIX i següents: en la política, en l'estètica, en l'economia. El Romanticisme germina en l'Alemanya literària de Friedrich Schlegel, Hölderlin i Goethe, dialogant amb el programa idealista que té en la monumental obra d'Hegel el seu principal referent - la <i>Fenomenologia de l'esperit</i> ocupa, en certa manera, el centre de l'assignatura -. La potència del seu pensament és tal que obliga a les successives generacions a mesurar-s'hi: bé sigui a través dels "joves hegelians", entre els quals destaquen Marx i Engels, bé a través de la "filosofia de l'existència" d'autors com Kierkegaard i, en un altre sentit, com Schopenhauer.</p> <p>L'alumne tindrà també referències al segle XIX des d'altres paisatges culturals, menys freqüentats - la Itàlia de Giacomo Leopardi o la França de Chateaubriand -; però encara més interessant serà seguir l'estela de les rèpliques al romanticisme continental de la mà de l'utilitarisme britànic, que amb Jeremy Bentham i el seu deixeble John Stuart-Mill impactarà en l'economia clàssica i en les formes socio-jurídiques d'organització de el bé comú.</p> <p>L'assignatura està dissenyada per suscitar la connexió entre pensament filosòfic i història política europea. L'Idealisme i la Dialèctica no seran tractats com a simples escoles acadèmiques, sinó com a maneres d'estructurar el coneixement i la praxi, i ajudaran l'estudiant a entendre</p>

	les complicitats que hi ha entre la filosofia i els processos polítics que, molt especialment després dels cicles revolucionaris de 1820 a 1848, acabarien provocant la crisi de l'Europa de la Restauració, posant a prova la força històrica del concepte d'Estat, del sistema liberal, de la identitat nacional i del subjecte burgès.
Modalitat d'impartició	Presencial (U. Deusto, U. Ramon Llull) i Online (U. Comillas)

Dades del professorat	
Docent modalitat presencial (U. Deusto)	
Nom	Fernando Bayón Martín
Departament	Relacions Internacionals i Humanitats
Despatx	Instituto de Estudios de Ocio, Edif. Del Centenari, 3ª planta.
e-mail	fernandobayon@deusto.es
Telèfon	94 413 9003 (extensió 2499)
Horari de Tutories	Dimarts, de 09:00 a 11:00 Es recomana cita prèvia per correu elctrònic.
Docent modalitat presencial (U. Ramon Llull)	
Nom	Jordi Hernando Juncosas
Departament	Filosofia i Humanitats
e-mail	jhernando@filosofia.url.edu
Telèfon	934534338
Horari de Tutories	Dilluns 11:15 - 13:15 Es recomana cita prèvia per correu electrònic.
Docent modalitat no presencial (U. Comillas)	
Nom	Fernando Bayón Martín
Departament	Relacions Internacionals i Humanitats
Despatx	Instituto de Estudios de Ocio, Edif. Del Centenario, 3ª planta.
e-mail	fernandobayon@deusto.es
Telèfon	94 413 9003 (extensió 2499)
Horari de Tutories	Se sol·licitarà cita prèvia a través de la plataforma. Es respondrà en un màxim de 48 hores.

DADES ESPECÍFIQUES DE L'ASSIGNATURA

Contextualització de l'assignatura
Aportació al perfil professional de la titulació
Aquesta assignatura contribueix a la formació interdisciplinària de l'alumne: l'Idealisme i la Dialèctica, dins de la història de la filosofia en la Modernitat, incideixen de manera decisiva en la ciència política, econòmica, jurídica i estètica dels segles XIX i XX. En aquest sentit, l'estudiant no només completa amb aquesta assignatura una etapa més de la seva preparació en la història de la filosofia, sinó que domina una sèrie de categories sociohistòriques d'interpretació, que li resultaran fonamentals com a professional de l'àrea de l'economia i la política. Posem, a títol d'exemple, temes tan crucials com: la fonamentació filosòfica de la discussió al voltant del concepte d'Estat desenvolupat per Hegel i els seus seguidors; les interconnexions entre el pensament romàntic i els pressupostos de la identitat nacional; la crítica de les bases econòmiques i polítiques dels cicles revolucionaris burgesos del XIX, a França i a Alemanya, en la línia dels tractats de Marx i Engels; o,

per esmentar només alguns altres aspectes, l'ascens de l'utilitarisme anglosaxó com a determinació de nous criteris de convalidació de les institucions socials i ètico-jurídiques. D'altra banda, la "dialèctica" - molt especialment mitjançant els seus desenvolupaments especulatiu i/o materials, a partir de Hegel i de Marx respectivament - és un dels solcs de pensament més productius fins als nostres dies en les disciplines d'anàlisi més variades dins de les Ciències Humanes i Socials - des de l'Estètica fins a la teoria de l'Estat.

Prerequisits

Cap

Competències – Objectius

Competències de l'assignatura

Bàsiques i Generals

CB1. Que els estudiants hagin demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB2. Identificar i analitzar els factors de caràcter ètic presents en situacions conflictives rellevants de l'actualitat filosòfica, polític-social i econòmica, contrastant les propostes teòriques més destacades mitjançant la deliberació, el diàleg

CB3. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica

CB4. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat

CG5. Identificar i analitzar els elements més significatius que integren i conformen les diferents realitats socials per interpretar-les i explicar-les des d'un enfocament sistèmic a través de models holístics propis de les àrees de coneixement del grau (filosofia, política i economia).

Transversals

CT1. Demostrar un maneig oral i escrit excel·lent en català i castellà amb capacitat per a comunicar-se utilitzant la terminologia i les tècniques acceptades en els perfils professionals corresponents.

Específiques

CE1. Comprendre i utilitzar la terminologia precisa, els recursos idonis i la documentació adequada per a formular raonaments i judicis crítics ben argumentats en cada un dels àmbits disciplinaris del grau.

CE2. Identificar i analitzar els factors de caràcter ètic presents en situacions conflictives rellevants de l'actualitat filosòfica, polític-social i econòmica, contrastant les propostes teòriques més destacades mitjançant la deliberació i el diàleg.

CE7. Emetre judicis que incloguin una reflexió ètica sobre temes fonamentals de caràcter filosòfic, polític, social i econòmic en un context representatiu de la societat tant internacional com local.

BLOCS TEMÀTICS I CONTINGUTS

Continguts – Unitats Temàtiques

UNITAT 1: Els orígens de l'escola romàntica

Tema 1.1 Herències i hereus del *Sturm und Drang*: Goethe, Schiller, Fr. Schlegel
Tema 1.2 Vers una fonamentació poètica de la filosofia en el món romàntic alemany: Novalis, Hölderlin y Jean Paul

UNITAT 2: El naixement de l'idealisme alemany com a nova mitologia de la raó moderna: la unitat de pensament i ésser

Tema 2.1 Fichte: la Doctrina de la Ciència i la lliure afirmació del Jo
Tema 2.2 F.W.J. Schelling, de l'idealisme transcendent a la Filosofia Positiva.
Tema 2.3 Friedrich Heinrich Jacobi o l'altre costat de l'idealisme: nihilisme, creença i especulació

UNITAT 3: G. W. F. Hegel

Tema 3.1 Fenomenologia de l'esperit: una filosofia per al món real i el canvi humà
Tema 3.2 Allò real és racional? La dialèctica de l'amo i l'esclau
Tema 3.3 Filosofia del dret: per una ètica de compatibilitats entre individu, societat civil i Estat

UNITAT 4: Els joves hegelians i les seves dissidències

Tema 4.1 La teologia intempestiva de Bruno Bauer i David Friedrich Strauss: crítica evangèlica i mitificació
Tema 4.2 Ludwig Feuerbach: el trànsit desmitificador de l'idealisme absolut al materialisme històric
Tema 4.3 Marx i Engels, lectors de Hegel.
Tema 4.4 Valències de la dialèctica, de Marx a Wagner: la ideologia alemanya i els cicles revolucionaris burgesos

UNITAT 5: Fronteres del romanticisme: les fonts del liberalisme europeu i el gir utilitarista anglosaxó

Tema 5.1 Memòries de la contrarevolució o la deriva reaccionària del pensament, el caso Chateaubriand
Tema 5.2 Leopardi: la ultra-filosofia
Tema 5.3 Alexis de Tocqueville, a la recerca de l'equilibri entre igualtat, Estat i llibertat
Tema 5.4 Jeremy Bentham & John Stuart Mill: redefinint els límits del poder de la societat sobre l'individu

UNITAT 6: Filosofia per orientar l'existència o les possibilitats de la metafísica: Kierkegaard i Schopenhauer

Tema 6.1 *O l'un o l'altre*: Kierkegaard contra Hegel? Un to existencialista s'imposa (religiosament) en la filosofia
Tema 6.2 Una nova metafísica és possible: Arthur Schopenhauer

METODOLOGIA DOCENT

Aspectes metodològics generals de l'assignatura

Per al desenvolupament de l'assignatura s'empraran les següents eines metodològiques:

Metodologia Presencial (U. Deusto)

Mètode expositiu: presentació del contingut teòric mitjançant classe presencial i documentació a la plataforma (lectures escollides a partir de la bibliografia proposada, etc.).

Anàlisi de textos i documents: lectura personal dels materials que recullen els continguts principals de l'assignatura. Preparació individual i posada en comú, en sessions grupals (presencials o virtuals).

Mètode de debat: al costat de la participació en les exposicions magistrals i l'anàlisi crítica i personal de les fonts, l'estudiant ha de saber posar a prova els seus coneixements de forma intersubjectiva, per mitjà de debats supervisats que contribueixin a fer més plàstic el contingut de cada unitat i més accessibles els seus resultats, sempre intentant dialogar amb el context social i històric que envolta l'alumne.

Mètodes de presentació oral: exposicions i presentacions dels propis estudiants, fomentant el debat entre ells, sota la moderació de professor.

Mètodes de presentació escrita: després de cada unitat, l'estudiant elaborarà les seves respostes al qüestionari que se li presentarà a través de plataforma, una feina que li permetrà actualitzar i aprofundir per escrit en la matèria presentada i debatuda a classe, de manera reflexiva i personal.

Tutories: a la recerca de la màxima personalització del procés de coneixement, l'assignatura inclou un calendari de tutories on es poden aclarir dubtes, obrir noves línies d'interès, revisar treballs i mantenir una actitud de formació contínua al voltant de la matèria.

Metodologia Presencial (U. Ramon Llull)

Pel desenvolupament de l'assignatura es faran servir les següents estratègies:

Mètode expositiu: Presentació del contingut teòric mitjançant classe presencial.

Anàlisi de textos i comentaris: Lectura personal i comentari de textos que recullen els continguts principals de l'assignatura.

Presentació escrita: Elaboració de treballs individuals, que posteriorment seran discutits en tutories individuals o en l'aula.

Presentació oral: Exposicions dels estudiants, presentacions i discussions en tutories individuals o a l'aula.

Tutories: buscant la màxima personalització possible de l'aprenentatge, l'assignatura inclou un calendari de tutories on es poden aclarir dubtes, obrir noves línies d'interès, revisar treballs i mantenir una actitud de formació contínua al voltant de l'assignatura.

Metodologia No presencial

Tenint en compte que les activitats formatives en la modalitat de docència en línia són les següents:

- } Exposicions de professor en aula virtual a través de videoconferència
- } Presentacions dels estudiants a través de fòrums i videoconferència.
- } Recerca, lectura i estudi de documentació
- } Comentaris de textos
- } Elaboració de treballs escrits
- } Tutories grupals a través de fòrum de dubtes
- } Tutories individuals línia
- } Treball en grup en aula virtual a través de la plataforma, més treball individual

La metodologia docent en la impartició en línia de l'assignatura, es donarà suport en els recursos que permet la plataforma Moodle:

Elaboració de treballs individuals o grupals. Com a part de l'aprenentatge autònom, l'estudiant haurà de realitzar un treball referit a cadascuna de les 6 unitats en què s'articula l'assignatura (aproximadament, cada 15 dies). Posteriorment, el treball serà discutit: a) en tutories individuals (per Skype, Moodle o email); b) en les reunions virtuals de l'aula, on pot defensar davant els seus iguals; c) o en una combinació de la supervisió per part de professor amb la interacció en grup.

Fòrum: es valorarà la participació en el Fòrum, com a espai de seguiment de les tasques proposades, d'intercanvi i col·laboració entre els alumnes. Un espai en què s'obre la possibilitat d'obtenir el feedback no només del professor sinó dels companys que comparteixen, per aquest mitjà, una mateixa experiència d'aprenentatge. És, per tant, un espai interactiu, on el dubte o la proposta individuals arriben a un ressò múltiple i positiu, que poden enllaçar amb el dubte i la proposta d'un igual, reforçant d'aquesta manera la motivació i els beneficis de l'estudi.

Videos tutorials. El professor es recolzarà en aquests vídeos per emmarcar cada tema, oferint de manera més directa les claus d'anàlisi de la pensada d'un autor, contextualitzant la seva biografia, dialogant amb les circumstàncies sociopolítiques que van envoltar la seva obra: permet compartir amb l'alumne, de manera gairebé presencial, el marc més crític d'una unitat, els seus enfocaments argumentals decisius, la importància i la lògica de la seva aparició en un determinat moment.

Trobades virtuals. Les videoconferències a través de Moodle o Skype permeten un contacte multilateral dins de l'aula en línia. És una eina d'interacció pedagògica fonamental en aquest sentit, ja que el seu rendiment no es limita als beneficis d'una tutoria grupal o d'un fòrum (les respostes es poden anar escandint en el temps): l'alumne pot realitzar exposicions orals davant els seus companys, rebent d'ells feedback en directe; pot donar peu a exercicis col·laboratius a l'introduir dinàmiques de grup, com ara debats a partir de fonts i materials que hagin estat prèviament consultats mitjançant el treball individual (vídeos, pel·lícules, articles científics o notícies d'abast actual ...).

RESUM HORES DE TREBALL DE L'ALUMNE			
MODALITAT PRESENCIAL			
Treball a l'aula		Treball o activitats fora de l'aula	
Classes teòriques (Exposició de continguts)	Classes pràctiques (Activitats que es desenvolupen a l'aula)	Elaboració de treballs individuals o grupals	Estudi: preparació de l'avaluació
40	10	60	40
MODALITAT NO PRESENCIAL			
Trobades virtuals programades		Treball o activitats autònomes	
Trobades virtuals	Fòrums	Elaboració de treballs individuals o grupals	Estudi: preparació de l'avaluació
15	10	60	65

AVALUACIÓ I CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

MODALITAT PRESENCIAL (U. DEUSTO)		
Activitats d'avaluació	CRITERIS	PES
Proves escrites*	<p>Domini del temari, amb ubicació clara dels autors en els seus contextos històrics.</p> <p>Comprensió del vocabulari conceptual de cada autor.</p> <p>Capacitat de lectura i penetració crítica en les principals obres filosòfiques tractades.</p> <p>Capacitat de distingir l'originalitat de l'aportació cada autor en relació als seus coetanis i a la llum de la història de la filosofia ja abordada.</p> <p>Capacitat de relacionar de forma creativa i crítica el pensament de cada autor i / o escola amb els problemes socials, ètics i / o polítics del seu entorn.</p>	50%
Anàlisi de tasques: treballs escrits, anàlisi de casos, qüestionaris i portafoli final.	<p>Compliment de les dates de lliurament.</p> <p>Pulcritud estilística, ordre i estructuració dels continguts.</p> <p>Domini de formes madures d'argumentació al llarg de l'exposició, que facin justícia al contingut tractat i, alhora, a les inquietuds intel·lectuals de l'alumne.</p>	10%
Proves orals, incloses l'exposició i defensa dels treballs realitzats, tenint en compte també en aquest apartat la observació directa de l'acompliment dels estudiants a l'aula i les tutories.	<p>Soltesa amb la terminologia i pertinència en l'ús tècnic i filosòfic del llenguatge.</p> <p>Nivell de comprensió de les matèries mitjançant una comunicació oral ben estructurada, persuasiva, clara.</p>	20%
Treballs grupals	<p>Capacitat per coordinar-se amb els seus companys, introduint elements oportuns i línies de discussió amb valor en els treballs col·laboratius.</p> <p>Es percep una obertura intel·ligent dels continguts de l'assignatura cap a la interpretació d'altres temes i / o problemes tant de la història de la filosofia anterior o posterior que fa de la política i l'economia del nostre temps.</p>	20%
MODALITAT NO PRESENCIAL (U. COMILLAS)		

Activitats d'avaluació	CRITERIS	PES
Prova final *. Es realitzarà per escrit de forma presencial; en cas que no fos possible aquesta modalitat, serà oral en línia.	<p>Domini del temari, amb ubicació clara dels autors en els seus contextos històrics.</p> <p>Comprensió del vocabulari conceptual de cada autor.</p> <p>Capacitat de lectura i penetració crítica en les principals obres filosòfiques tractades.</p> <p>Capacitat de distingir l'originalitat de l'aportació cada autor en relació als seus coetanis i a la llum de la història de la filosofia ja abordada.</p> <p>Capacitat de relacionar de forma creativa i crítica el pensament de cada autor i / o escola amb els problemes socials, ètics i / o polítics del seu entorn.</p>	40%
Proves orals a través de videoconferència, incloses l'exposició i defensa dels treballs realitzats.	<p>Soltesa amb la terminologia i pertinència en l'ús tècnic i filosòfic del llenguatge.</p> <p>Nivell de comprensió de les matèries mitjançant una comunicació oral ben estructurada, persuasiva, clara.</p>	15%
Observació a través d'evidències directes de la participació i l'acompliment competent dels estudiants a la plataforma per a la formació on line.	<p>Interactivitat: sentit de l'oportunitat per participar preguntes i qüestions a fòrum, dinamitzant l'aprenentatge col·laboratiu.</p> <p>Aprofitament intel·ligent dels recursos en línia per madurar continguts, obrir horitzons d'estudi, aclarir dificultats i / o proposar tasques d'interès.</p>	10%
Anàlisi de tasques: treballs escrits, anàlisis de casos, portafoli.	<p>Compliment de les dates de lliurament.</p> <p>Pulcritud estilística, ordre i estructuració dels continguts.</p> <p>Domini de formes madures d'argumentació al llarg de l'exposició, que facin justícia a l'contingut tractat i, alhora, a les inquietuds de l'alumne mateix.</p>	35%

MODALITAT PRESENCIAL (U. RAMON LLULL)		
Activitats d'avaluació	CRITERIS	PES

<p>Proves escrites* (examen presencial)</p>	<p>Es valorarà el coneixement dels autors i dels textos fonamentals de la tradició filosòfica moderna, així com de les principals teories i corrents que la caracteritzen. També la capacitat de mostrar les relacions que hi pugui haver entre ells.</p> <p>Es valorarà l'ús d'un vocabulari filosòfic pertinent, el rigor conceptual, la claredat expositiva, l'ordre deductiu i argumentatiu i la organització de les idees a l'hora d'abordar problemes de caràcter filosòfic.</p> <p>Es valorarà la capacitat d'aprofundir i de fer aportacions personals en relació als continguts de l'assignatura</p>	<p>40%</p>
<p>Anàlisi de tasques: treballs escrits i comentaris de text</p>	<p>Els treballs i els comentaris s'hauran d'entregar amb una correcta expressió escrita i una estructura formal adequada.</p> <p>Es valorarà el coneixement dels autors i dels textos fonamentals de la tradició filosòfica moderna, així com de les principals teories i corrents que la caracteritzen. També la capacitat de mostrar les relacions que hi pugui haver entre ells.</p> <p>Es valorarà l'ús d'un vocabulari filosòfic pertinent, el rigor conceptual, la claredat expositiva, l'ordre deductiu i argumentatiu i la organització de les idees a l'hora d'abordar problemes de caràcter filosòfic.</p> <p>Es valorarà la capacitat d'aprofundir i de fer aportacions personals en relació als continguts de l'assignatura</p>	<p>20%</p>
<p>Proves orals</p>	<p>Es valorarà el coneixement dels autors i dels textos fonamentals de la tradició filosòfica moderna, així com de les principals teories i corrents que la caracteritzen. També la capacitat de mostrar les relacions que hi pugui haver entre ells.</p> <p>Es valorarà l'ús d'un vocabulari filosòfic pertinent, el rigor conceptual, la claredat expositiva, l'ordre deductiu i argumentatiu i la</p>	<p>20%</p>

	<p>organització de les idees a l'hora d'abordar problemes de caràcter filosòfic.</p> <p>Es valorarà la capacitat d'aprofundir i de fer aportacions personals en relació als continguts de l'assignatura</p>	
<p>Anàlisi de tasques: exposició i defensa dels treballs realitzats i participació activa de l'estudiant, tant a l'aula com en les tutories</p>	<p>Es valorarà el coneixement dels autors i dels textos fonamentals de la tradició filosòfica moderna, així com de les principals teories i corrents que la caracteritzen. També la capacitat de mostrar les relacions que hi pugui haver entre ells.</p> <p>Es valorarà l'ús d'un vocabulari filosòfic pertinent, el rigor conceptual, la claredat expositiva, l'ordre deductiu i argumentatiu i la organització de les idees a l'hora d'abordar problemes de caràcter filosòfic.</p> <p>Es valorarà la capacitat d'aprofundir i de fer aportacions personals en relació als continguts de l'assignatura</p>	20%

** Per a poder ser avaluat en la convocatòria ordinària s'han d'haver realitzat totes les activitats objecte d'avaluació. Les activitats avaluable s'han de lliurar en les dates indicades pel / per la professor / a. Si per alguna raó degudament, justificada i comunicada al professor / a, no s'haguessin pogut lliurar en el període fixat, es podrà fer abans de la data de realització de l'examen de l'assignatura, de manera que el / la professor / a pugui qualificar-les, encara que en aquest cas no estarà obligat a remetre a l'alumne / a els seus comentaris sobre aquestes activitats.*

D'altra banda, el / la alumne / a té dret a realitzar la prova escrita final encara que no hagi lliurat totes les altres activitats objecte d'avaluació, però només es calcularà la nota final de l'assignatura si ha posat tot a les activitats i segons els criteris d'avaluació i les ponderacions establerts en aquesta guia docent. En cas de no haver lliurat o realitzat alguna activitat objecte d'avaluació constarà en l'acta com "No presentat" a la convocatòria.

CONVOCATÒRIA EXTRAORDINÀRIA (PRESENCIAL / NO PRESENCIAL):

Els criteris d'avaluació són els mateixos que en la convocatòria ordinària, de manera que cal aportar totes les activitats d'avaluació considerades en el curs. Es guardaran les notes de les activitats realitzades (inclosa la de la prova escrita final), a l'espera que es realitzin les activitats pendents. En aquesta avaluació s'aplicaran els mateixos criteris de ponderació que en l'avaluació ordinària. Aquesta mesura s'aplicarà únicament en cada curs en vigor, de manera que, en cas de no superar la convocatòria extraordinària, la renovació de la matrícula suposarà la repetició de l'assignatura completa.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografía Bàsica

Aquest llistat bibliogràfic és orientatiu i serà completat en la guia a l'aprenentatge de cada unitat.

- BENTHAM, J. (2011). *Panóptico*. Madrid: Círculo de Bellas Artes.
- _____ (2010). *Un fragmento sobre el gobierno*. Madrid: Tecnos.
- FEUERBACH, L. (2013). *La esencia del cristianismo*. Madrid: Trotta.
- FICHTE, J.G. (1987). *Introducciones a la doctrina de la ciencia*. Madrid: Tecnos.
- GOETHE, J.W. (2010). *Fausto*. Madrid: Abada (versión de Helena Cortés).
- HEGEL, G.W.F. (2010). *Fenomenología del espíritu*. Madrid: Abada.
- _____ (1998). *Escritos de juventud*. México: Fondo de Cultura Económica.
- _____ (1999). *Principios de la filosofía del derecho*. Barcelona: Edhasa.
- _____ (2017). *Enciclopedia de las ciencias filosóficas (1830)*. Madrid: Abada.
- HÖLDERLIN, F. (2009). *Las elegías*. Barcelona: DVD Ediciones.
- _____ (1995). *Hiperión*. Madrid: Hiperión.
- KIERKEGAARD, S. (2001). *Temor y temblor*. Alianza: Madrid.
- LEOPARDI, G. (2013). *Discurso sobre el estado presente de las costumbres de los italianos*. Madrid: Pigmalión.
- MARX, K.; ENGELS, F. (2014). *La ideología alemana*. Madrid: Akal.
- _____ (2016). "El 18 Brumario de Luis Bonaparte" en *Obras escogidas, 1*. Madrid: Akal.
- _____ (2005). *El manifiesto comunista de Marx y Engels*. Madrid: Turner.
- MARX, K. (2014). *Introducción a la crítica de la filosofía del derecho de Hegel*. Valencia: Pre-Textos.
- MILL, J. S. (2013). *Bentham*. Madrid: Tecnos.
- _____ (2014). *El utilitarismo*. Madrid: Alianza editorial.
- _____ (2014). *Sobre la libertad*. Madrid: Akal.
- NOVALIS (2007). *Estudios sobre Fichte y otros escritos*. Madrid: Akal.
- SCHELLING, F.W.J. (2005). *Sistema del idealismo trascendental*. Barcelona: Anthropos.
- _____ (1993). *Cartas sobre dogmatismo y criticismo*. Madrid: Tecnos.
- SCHLEGEL, F. (2011). *Ideas (con las anotaciones de Novalis)*. Valencia: Pre-Textos.
- SCHLEIERMACHER, F.D.E. (1990). *Sobre la religión. Discursos a sus menospreciados cultivados*. Madrid: Tecnos.
- SCHOPENHAUER, A. (2011). *El mundo como voluntad y representación*. Madrid: Akal.
- TOQUEVILLE, A. DE (2016). *Recuerdos de la Revolución de 1848*. Madrid: Trotta.
- WAGNER, RICHARD (2008). *El anillo del nibelungo*. Madrid: Turner.

Bibliografía Complementària

La bibliografía complementària serà ampliada, amb caràcter específic i atenent a les necessitats de l'alumne, durant l'estudi de cada unitat.

- ARNALDO, J (ed.) (2014, 3ª). *Fragmentos para una teoría romántica del arte*. Madrid: Tecnos.
- BERLIN, I. (2015). *Las raíces del romanticismo*. Madrid: Taurus.
- BLOCH, E. (1982) *Sujeto-Objeto. El pensamiento de Hegel*. Madrid/México: Fondo de Cultura Económica.
- CHATEAUBRIAND (2006). *Memorias de ultratumba*. Barcelona: Acantilado.
- CITATI, P. (2014). *Leopardi*. Barcelona: Acantilado.
- DUQUE, F (1998). *Historia de la Filosofía Moderna. La era de la crítica*. Madrid: Akal.
- HEINE, H. (2010). *La escuela romántica*. Madrid: Alianza Editorial.
- GOETHE, J.W. (2000). *Los años de aprendizaje de Wilhelm Meister*. Madrid: Cátedra.
- HARVEY, D. (2008). *París, capital de la modernidad*. Madrid: Akal.

- HYPOLITE, J. (1998). *Génesis y estructura de la "Fenomenología del espíritu"*. Barcelona: Península.
- JAMESON, F. (2013). *Valencias de la dialéctica*. Buenos Aires: Eterna Cadencia.
- _____ (2015). *Las variaciones de Hegel. Sobre la fenomenología del espíritu*. Madrid: Akal.
- KOJÈVE, A. (2016). *Introducción a la lectura de Hegel*. Madrid: Trotta.
- KOSELLECK, R. (2012). *Historias de conceptos. Estudios sobre semántica y pragmática del lenguaje político y social*. Madrid: Trotta.
- _____ (2007). *Crítica y crisis. Un estudio sobre la patogénesis del mundo burgués*. Madrid: Trotta.
- LEFEBVRE, H. (2007). *Hegel, Marx, Nietzsche*. México: Siglo XXI.
- LUKACS, G. (1976). *El joven Hegel*. Barcelona: Grijalbo.
- RICHTER, JEAN PAUL. (2015). *Siebenkäs. (Bodegón de flores, frutas y espinas o Vida conyugal, muerte y nuevas nupcias del abogado de pobres F. St. Siebenkäs)*. Córdoba: Berenice.
- RANCIÈRE, J. (2017). *La noche de los proletarios*. Buenos Aires: Ediciones Tinta Limón.
- RIPALDA, J.M. (1978). *La nación dividida. Raíces de un pensador burgués: G.W.F. Hegel*. Madrid-México: Fondo de Cultura Económica.
- SAFRANSKI, R. (2011). *Schiller o la invención del idealismo alemán*. Barcelona: Tusquets.
- _____ (2009). *Romanticismo. Una odisea del espíritu alemán*. Barcelona: Tusquets.
- SANCHEZ-MECA, D. (2013). *Modernidad y romanticismo*. Madrid: Tecnos.
- STIRNER, M. (2014). *El único y su propiedad*. Madrid: Sexto Piso.
- VILLACAÑAS, J. L. (1989). *Nihilismo, especulación y cristianismo en F.H. Jacobi. Un ensayo sobre los orígenes del irracionalismo contemporáneo*. Barcelona: Anthropos.
- ZIZEK, S. (2016). *ContraGolpe absoluto. Para una refundación del materialismo dialéctico*. Madrid: Akal.

PER ALS ALUMNES DE U. COMILLAS: En compliment de la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal, us informem i recordem que podeu consultar els aspectes relatius a privacitat i protecció de dades que heu acceptat en la vostra matrícula entrant en aquesta web i prement "descarregar":

<https://servicios.upcomillas.es/sedelectronica/inicio.aspx?csv=02E4557CAA66F4A81663AD10CE D66792>